

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Betänkandet Riksintressen i hälso- och sjukvården – stärkt statlig styrning för hållbar vårdinfrastruktur (SOU 2021:71)

S2021/06163

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna. Utifrån de aspekter som följer av Konkurrensverkets verksamhetsområden har verket följande synpunkter på det remitterade betänkandet.

Sammanfattning

Konkurrensverket avstyrker förslaget om att införa en ny lag om riksintressen i hälso- och sjukvården. Konkurrensverket anser att såväl konsekvensbeskrivningen som den rättsliga konstruktionen är så pass bristfälliga, inte minst såvitt gäller effekterna för verksamheterna i regionerna och kommunerna, att förslaget inte kan läggas till grund för lagstiftning.

Utgångspunkter

Utredningen lämnar förslag som innebär ett nytt system för hälso- och sjukvården för att säkerställa nationella intressen i kommunala beslut. Utredningen bedömer att långsiktigt hållbara regler som träffar kommunala och regionala beslut, med en fungerande nationell kontrollmekanism, är en nödvändig åtgärd.

Utredningen har också lämnat förslag om inrättandet av ett statligt fastighetsbolag. Konkurrensverket noterar och ser positivt på att regeringen inte vill ha synpunkter på det förslaget.

En lag om riksintressen inom hälso- och sjukvården

Enligt utredningens förslag ska kommuner och regioner beakta riksintressen vid beslut som påverkar hälso- och sjukvårdens infrastruktur. Utredningen föreslår att riksintressena ska regleras i en ny lag. Kommuner och regioner ska enligt förslaget behålla beslutanderätten, men reglerna om riksintressen ska vara tvingande. Utredningen föreslår att regeringen bemyndigas att besluta om på vilka områden det finns riksintressen och att ett antal statliga myndigheter ska ges

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Ringvägen 100
Telefon 08-700 16 00
konkurrensverket@kkv.se

i uppdrag att precisera riksintressena. Utredningen anger att riksintressen behöver preciseras inom områdena beredskap, kompetensförsörjning, nationella reformer (i första hand nära vård och högspecialiserad vård), forskning och utbildning samt digital infrastruktur.

För riksintresset beredskap- och katastrofmedicinsk beredskap kan det exempelvis handla om hur många IVA-platser det ska finnas på sjukhus i olika regioner. Detta för att underlätta en nationell överblick. Ett annat område som pekas ut är kompetensförsörjning och detta görs mot bakgrund av att det råder brist på olika kompetenser inom hälso- och sjukvården och bristen bedöms pågå under lång tid framöver.

En reglering om riksintressen på hälso- och sjukvårdsområdet innebär ett nytt system som framför allt tydliggör hur nationella intressen behöver tas om hand när kommuner och regioner beslutar i frågor som påverkar hälso- och sjukvårdens infrastruktur. Med hälso- och sjukvårdens infrastruktur avses fastigheter, byggnader och anläggningar för hälso- och sjukvård, medicinteknisk utrustning samt digital infrastruktur.

En statlig tillsynsmyndighet föreslås få ansvar för att utöva tillsyn över att kommuner och regioner i tillräcklig utsträckning beaktar riksintressen på hälso- och sjukvårdsområdet. Om en kommun eller region i ett beslut inte beaktat ett eller flera riksintressen på hälso- och sjukvårdsområdet i tillräcklig utsträckning ska myndigheten kunna upphäva kommunens eller regionens beslut. Tillsynsmyndigheten ska då beakta alla relevanta omständigheter i sitt beslut, inklusive vägledning från Socialstyrelsen. Myndigheten ska fatta beslut inom fem veckor plus två månader, om inte längre tid är nödvändig med hänsyn till ärendets omfattning eller andra särskilda omständigheter. Myndigheten får också på eget initiativ förelägga kommunen eller regionen vid vite att vidta de åtgärder som krävs för att riksintressena på hälso- och sjukvårdsområdet ska beaktas i tillräcklig utsträckning om det inte är uppenbart obehövt. Myndigheten får även använda sig av vitesförelägganden för att hämta in uppgifter från kommuner och regioner. Tillsynsmyndighetens beslut ska enligt utredningens förslag få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Utredningen föreslår att en genomförandekommitté tillsätts med uppdrag att precisera de förslag och åtgärder som behövs för att regleringen ska kunna genomföras.

Utredningens bedömning är att konsekvenserna av förslaget om riksintressen framför allt påverkar staten och de myndigheter som ges i uppdrag att precisera de intressen som beslutas ingå i regelverket.

Konkurrensverket avstyrker förslaget om att införa en ny lag om riksintressen i hälso- och sjukvården. Enligt Konkurrensverket går det inte utifrån utredningens

analys och överväganden att bedöma vilka konsekvenser förslaget får för kommuner och regioner i deras verksamheter och planering när det gäller infrastruktur på både kort och lång sikt. Utredningen hänvisar i dessa delar enbart till inrättande av en genomförandekommitté, vilket inte är acceptabelt. Avsaknaden av möjlighet att bedöma lagförslagets effekter medför även att den proportionalitetsbedömning som krävs enligt regeringsformen blir undermålig. Konkurrensverket ifrågasätter dessutom att riksintressena på området ska få bestämmas av regeringen i stället för att anges i lag. Konkurrensverket anser vidare att förslaget även påverkar andra aktörer inom hälso- och sjukvården, exempelvis privata vårdgivare som hyr lokaler för sin verksamhet av kommuner och regioner. Detta perspektiv utelämnas helt av utredningen.

Konkurrensverket kan i egenskap av tillsynsmyndighet över andra områden även ifrågasätta utredningens förslag i de delar som gäller tillsynsmyndighetens befogenheter. Det gäller alltifrån regleringen av vad myndigheten ska utgå från i sin bedömning till tidsfristerna för prövning och den föreslagna ordningen om överprövning av regioner och kommuners beslut. För det fall en ny lag om riksintressen på hälso- och sjukvårdsområdet ska införas bör förslagen rörande tillsyn ses över i grunden.

Mot denna bakgrund gör Konkurrensverket sammanfattningsvis bedömningen att förslaget är så pass bristfälligt att det inte kan läggas till grund för lagstiftning.

Övriga förslag som omfattas av remissen

Konkurrensverket har inga synpunkter på utredningens förslag i övrigt.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit rådet Leif Nordqvist.

Yttrandet undertecknas inte egenhändigt och saknar därför namnunderskrifter.

Rikard Jermsten

Leif Nordqvist